

Helena Koivusalo

VIRANOMAISVIESTINNÄN TOIMIVUUS ONNETTOMUUSTILANTEISSA

Miten yhteistyö toimii median näkökulmasta? Case: Keski-Pohjanmaa

VIRANOMAISVIESTINNÄN TOIMIVUUS ONNETTOMUUSTILANTEISSA

Miten yhteistyö toimii median näkökulmasta? Case: Keski-Pohjanmaa

Helena Koivusalo
Opinnäytetyö
Kevät 2021
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, Journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Helena Koivusalo

Opinnäytetyön nimi: Viranomaisviestinnän toimivuus onnettomuustilanteissa

Miten yhteistyö toimii median näkökulmasta? Case: Keski-Pohjanmaa

Työn ohjaaja: Satu Koho

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2021

Sivumäärä: 31 sivut + 5 liitteet

Tässä tutkielmassa tutkin viranomaisten viestinnän toteutumista onnettomuustilanteissa Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella median näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkastellaan Pohjanmaan Poliisilaitoksen sekä Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen viestinnän laatua alueen onnettomuustilanteissa. Toteutin opinnäytetyön omasta mielenkiinnostani aiheeseen. Halusin kartoittaa median näkökulmaa tilanteeseen, sillä kokemukseni toimittajana ja median seuraajana osoittivat, että onnettomuustilanteiden viestinnässä on alueella haasteita.

Tutkielman tietoperustassa avaan onnettomuustiedottamiseen ja kriisiviestintään liittyviä käsitteitä. Tarkastelen myös keskeisiä viranomaisviestintään vaikuttavia lakeja ja ohjeita. Lisäksi avaan toimittajan työn kehitystä ja ammattietiikkaa sekä onnettomuus uutisointiin keskeisesti liittyviä ohjeita. Tutkimuksessa tarkastelen median kokemuksia viestinnän sujuvuudesta. Keräsin aineiston kyselytutkimuksena ja kyselylomakkeen laadin Webropol-työkalulla. Lähetin kyselyn 40 Keski-Pohjanmaalla työskentelevälle toimittajalle maaliskuussa 2021. Kyselyyn vastasi yhteensä 17 toimittajaa alueen maakuntalehdestä, paikallislehdistä ja Yleisradiosta. Kyselyn vastausprosentti oli 43.

Kysely sisälsi sekä monivalintoja että avoimia vastauksia. Kyselyn vastaukset analysoin hyödyntäen määrällistä ja laadullista analyysiä. Valtaosa kyselyyn vastaajista oli kokenut haasteita onnettomuustilanteen viestintään liittyen. Avoimissa vastauksissa nousi esiin räikeitä epäkohtia, kuten viestinnän puuttumista kokonaan tai negatiivista suhtautumista toimittajia kohtaan. Tutkimuksen vastauksissa korostui toimittajien tyytymättömyys poliisin tuottamaan viestintään alueella. Suurimaksi ongelmaksi nimettiin poliisin tavoitettavuus. Pelastuslaitoksen osalta keskeisimmiksi haasteiksi nousi tuotetun viestinnän laatu sekä jatkotiedotteiden lähettäminen.

Aihe on mielenkiintoinen, ja sitä olisi mielenkiintoista tarkastella myös maakunnan aluetta laajemmin tai tekemällä vertailua alueiden välillä. Tutkimusta voisi jatkaa kasvattamalla aineistoa tai kartoittamalla kokemuksia viestinnän toteutumisesta myös viranomaisten taholta. Tutkielman tarkoituksena oli ennen kaikkea kartoittaa median kokemuksia tilanteesta. Kerättyjen vastausten valossa on selvää, että median näkökulmasta onnettomuustilanteiden viranomaisviestinnässä on laajoja puutteita. Toivon tämän tutkielman herättävän keskustelua aiheesta ja tilanteen kehittyvän tulevaisuudessa parempaan suuntaan.

Asiasanat: onnettomuusviestintä, pelastuslaitos, poliisi, journalismi, onnettomuus uutisointi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Helena Koivusalo

Title of thesis: Communication between authorities and media in the case of an accident

How cooperation works from media perspective? Case: Central Ostrobothnia

Supervisor: Satu Koho

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2021

Number of pages: 31 + 5

In this thesis, I will examine communication between the authorities and the media in the case of an accident. I study situation at Central Ostrobothnia area from a media perspective. In the research I study communication from a local police and emergency services. I became interested in the topic because of my own experiences as a journalist. At the same time following up media helped me to get deep into problems.

I will first introduce a few concepts related to journalism and communication in a crisis. Then I will process some of laws and guidelines about authorities communication and journalistic work. This research was made by sending a survey to 40 journalists at Central Ostrobothnia area. I made questions with Webropol survey tool. 17 journalists answered to survey and the response rate was 43.

I analyzed the responses using quantitative and qualitative researches. The survey had multiple choice as well as open answers. Almost all respondents reported about challenges with polices and emergency services communication in case of an accident. The most negative feedback was given about the police. According to the results, the biggest challenge in the region is reaching the police. Journalists said that communication with emergency services is better. There are still problems, most in the quality of communication and follow-up releases.

The topic of this thesis is important and interesting. I hope that my research help to start some conversations and will make situation better. The results are a sign of challenges and the responses also mentioned a negative attitude towards journalists. Research could also be expanded in the future. It would be interesting to collect more material or to compare situation between other areas. Hopefully in the future working between the media and the authorities will improve and come more constructive at Central Ostrobothnia.

Keywords: accident communication, emergency services, police, journalism, news of accident

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KÄSITTEITÄ.....	7
2.1	Miten tieto kulkee?.....	8
2.2	Kriisitilanne kiinnostaa yleisöä	9
3	VIRANOMAISTEN JA MEDIAN YHTEISTYÖN PELISÄÄNNÖT	10
3.1	Viranomaisen viestintää ohjaa laki	10
3.2	Journalistin ohjeet velvoittavat seuraamaan	11
3.3	Media tavoittaa ja varoittaa	12
3.4	Journalismi vaatii nopeaa tiedonkulkua	13
4	TUTKIMUSMENETELMÄN JA AINEISTON ESITTELY	16
4.1	Kyselytutkimus kerää laajasti kokemuksia.....	16
4.2	Tutkimuksen rajaus.....	16
4.3	Kyselylomake vaatii vaihtoehtoja	17
4.4	Määrällinen ja laadullinen tutkimus.....	17
5	KYSELYN TULOKSET.....	19
5.1	Kattava otos.....	19
5.2	Lähes kaikki vastaajat olivat kokeneet haasteita	20
6	AVOIMEN KYSYMYKSEN VASTAUKSET – AVAIMET KEHITYKSEEN	23
6.1	Jopa kuolonkolareita jää tiedottamatta	23
6.2	Viestintä ohjeiden tasalle – selkeitä käytäntöjä kaivataan	24
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
8	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET	29
	LIITTEET.....	32

1 JOHDANTO

Onnettomuudet ovat kiinnostaneet ihmisiä aina. Kriisipsykologi Salli Saaren mukaan pohjimmainen selitys sille on uteliaisuus. Kyse on ihmisen perusluonteesta ja halusta oppia, mutta myös turvallisuuteen kytkeytyvästä tiedon tarpeesta. Tiedonsaanti auttaa yksilöä sulkemaan itsensä tapahtumien ulkopuolelle ja vahvistaa samalla tunnetta turvallisuudesta. (Niemistö 2015.) Kokemukseni mukaan onnettomuuksia koskevat uutiset ovat mediasta riippumatta lähes aina ilmestymispäivänsä luetuimpia. Erityistä huomiota viranomaisten viestinnän laatuun onnettomuustilanteissa kiinnitin ensimmäisen kerran kesällä 2018 työskennellessäni paikallislehti Perhonjokilaaksossa Keski-Pohjanmaalla. Tiedonkulku viranomaisilta oli alueella ajoittain hidasta. Joskus toimittaja oli onnettomuuspaikalla ennen mediatiedotetta, ja toisinaan tarvittavia lisätietoja ei saatu lainkaan.

Viestinnän toimivuudessa olen havainnut myös alueellisia eroja. Opiskelujen toimitusharjoittelussa Oulussa huomasin viranomaistiedotuksen naapurimaakunnassa Pohjois-Pohjanmaalla olevan reilusti paremmalla tasolla. Olen sivunnut onnettomuusviestintää aiheena läpi opintojeni, ja laajempaan tarkasteluuni se nousi jälleen syksyllä 2020 lukiessani Lestijoki-lehden pääkirjoitusta, jossa kritisoitiin poliisin tiedotuksen puutetta Lestijokilaakson alueella (Mäki-Petäjä 2020). Päätoimittaja Joni Mäki-Petäjän kirjoitus osaltaan vahvisti kokemustani siitä, että alueiden välillä on viranomaisten viestinnässä yhä edelleen suuria eroavaisuuksia. Tässä tutkielmassa tarkastelen poliisin ja pelastuslaitoksen viestinnän toteutusta Keski-Pohjanmaalla. Ensisijainen tutkimuskysymykseni on selvittää, kuinka toimivaksi yhteistyö onnettomuustilanteissa koetaan median näkökulmasta. Median kokemuksia ja toimintatapoja alueella kartoitin kyselytutkimuksen avulla maaliskuussa 2021.

Onnettomuus uutisoinnissa keskeistä on tiedonkulun nopeus. Huolimatta siitä, kuinka luettuja onnettomuus uutiset ovat, toimitusten arjessa niitä laaditaan usein kiireessä ja mediatiedotteiden pohjalta. Viranomaisten tiedotus on avainasemassa siinä, miten nopeasti media saa tietoja työnsä tueksi. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetty laki velvoittaa pelastusviranomaiset tiedottamaan toiminnastaan. Journalistin työtä uutisten laatimisessa ohjaavat puolestaan muun muassa journalistin eettiset ohjeet. Keskeisiä tutkielmassa tarkasteltavia teemoja ovat mediatiedotteiden ajoitus, toimitettavan viestinnän laajuus ja laatu sekä mahdollisuus lisätietojen saamiseen. Tutkielman tietoperustassa avaan aiheeseen liittyviä käsitteitä kuten *onnettomuusviestintä*, *journalismi*, *journalistin ohjeet*, *mediatiedote* ja *pelastusviranomaisen*. Tietoperustassa tutustutaan myös viranomaisten viestintää ohjaaviin lakeihin ja asetuksiin.

2 KÄSITTEITÄ

Media, jolla yleisimmin tarkoitetaan perinteisiä joukkoviestimiä, on vahvasti läsnä yksilön ja koko yhteiskunnan arjessa (Seppänen & Väliverronen 2012, 10). Median käsite kattaa alleen kaikki perinteiset julkaisukanavat lehdissä, radiossa ja televisiossa. Vuonna 2021 ei voida puhua mediasta tarkastelematta käsitettä laajemmassa mittakaavassa.

Median käsite on laajentunut sosiaalisen median yleistyessä ja perinteisten medioiden sulautuessa yhteen. Nykyinen mediamaisema on yltäkyläinen ja jatkuvassa muutoksessa. Perinteiset joukkoviestimet ja sosiaalinen media muodostavat uudenlaisen liitoksen, joka vaikuttaa paitsi toimittajien työskentelyyn myös median käsitteen määrittelyn haastavuuteen. Janne Seppäsen ja Esa Väliverrosen mukaan viestinnän muotojen moninaistuminen on tehnyt median käsitteen täsmällisen määrittelyn melko mahdottomaksi. He määrittelevät sen laajasti viittaamaan kaikkeen viestintään, joka tapahtuu teknisten laitteiden avulla. (Seppänen & Väliverronen 2012, 10, 14, 22-23, 51–54.)

Risto Kuneliuksen mukaan journalismi on ajankohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää. Journalismissa siis ennen kaikkea välitetään tietoa. Kuneliuksen mielestä journalismin arvoa lisää välitettävän tiedon tuoreus. Keskiössä on ajatus siitä, että journalismi kertoo maailmassa juuri tapahtuneista asioista. Tätä heijastaa myös journalistien oma käsitys työstä, jonka mukaan tapahtumat ovat ensin ja seuraavaksi journalismi raportoi niistä. Kunelius muotoilee journalismissa olevan kyse ”tapahtuneiden tosiasioiden pakkaamisesta ja lähettämisestä yleisölle”. (2003, 21.) Journalismia tuottavat toimittajat ja journalistit. Journalisti on sanana vierasperäinen vastine toimittajalle (Huovila 2005, 41). Termit tarkoittavat samaa asiaa ja ovat tässä tutkielmassa ammattinimikkeinä käytössä rinnakkain.

Teknologian kehitys on tehnyt toimitustyöstä jatkuvasti muuttuvaa. Uudet välineet ja tekniset ratkaisut sekä mediatalojen vaihtelevat taloustilanteet näkyvät pyrkimyksenä aiempaa tehokkaampaan työhön: toimitukset pienentyvät ja yksittäisten toimittajien työmäärä lisääntyy. (Lehtonen 2014, 101.) Toimittajilta vaaditaan siis yhä laajempaa osaamista ja erilaisten julkaisualustojen hallintaa, työtaakan samanaikaisesti kasvaessa.

Seppänen ja Väliverronen (2015, 36.) huomauttavat, että sosiaalinen media on osaltaan ajanut perinteisen median uuteen tilanteeseen käyttäjien tuottaessa ja välittäessä sisältöjä ilmaiseksi.

Myös Elisa Juholin näkee digitalisaation syynä perinteisen median haasteille. Siihen liittyvät taloudelliset ongelmat ovat ajaneet tiedotusvälineet kasvaneisiin talousongelmiin ja henkilöresurssien vähenemiseen. Laatujournalismi on vaikeuksissa ja samalla virheiden määrä kasvaa. (Juholin 2017, 17.)

Samoin tilannetta tulkitsee Pirkko-Liisa Summa, jonka mukaan vuosien varrella kiristynyt toimittajien työtahti on johtanut virheisiin. Tarkistamiseen tai toimituksesta poistumiseen ei ole aikaa, vaan juttuja muokataan suoraan tiedotteista. Summan mukaan kiire näkyy myös muiden medioiden koptioimisena. (Summa 2009, 223.) Median käsite ja toimittajien työnkuva ovat selkeästi muuttuneet. Toimittajat hyödyntävät työssään yhä enemmän muiden tuottamaa aineistoa.

2.1 Miten tieto kulkee?

Viestintä on välttämätön ehto elämälle ja ihmiselle lajityypillinen ominaisuus. Viestintä, englanniksi communication, pohjautuu latinan sanaan communis. Se tarkoittaa ennen kaikkea yhteistä ja yhteisöllisyyttä. Juholinin mukaan ei voi olla yhteisöä eikä yhteisöllisyyttä ilman vuorovaikutusta ja viestintää. (2017, 22–23.)

Viranomaiset viestivät toimittajille ensisijaisesti mediatiedotteiden välityksellä. Pelastuslaitos tiedottaa sisäasiain ministeriön pelastusosaston tarjoaman Peto-mediapalvelun kautta. Peto-media on suunniteltu yhteistyössä median edustajien ja viranomaisten kanssa. Tiedotteiden sisällöstä vastaa toimintaa johtava pelastusviranomainen, ja hätäkeskus toimii niiden välittäjänä. (Pelastustoimi 2021.) Pelastuslaitosten viestintäoppaan (2018) mukaan onnettomuusviestintä on onnettomuustilanteisiin liittyvää viestintää pelastustoimen ja eri ryhmien välillä. Se sisältää paitsi lakisääteisen onnettomuustiedottamisen myös muun onnettomuuteen liittyvän viestinnän pelastustoiminnan tehtävistä esimerkiksi medialle, kansalaisille ja sidosryhmille. Suppeimmillaan viestiminen onnettomuustilanteissa on perinteistä tiedottamista. Onnettomuuden ensitiedote julkaistaan Peto-mediassa. Jatkotiedotteen antamisesta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja tai hänen osoittamansa yhteyshenkilö vastaa tarpeen vaatiessa myös median esittämiin kysymyksiin. (Pelastusopisto 2018, 14–15.)

2.2 Kriisitilanne kiinnostaa yleisöä

Onnettomuus on aina kriisi, jonka koko riippuu onnettomuuden laadusta ja suuruudesta. Sanana kriisi tarkoittaa kohtalokasta häiriötä, äkillistä muutosta tai ratkaisevaa käännettä (Huhtala & Hakala 2007, 14). Pelastuslaitos käsittää häiriötilanteiden viestinnän kokonaisuutena, osana onnettomuusviestintää ja käyttää siitä myös termiä kriisiviestintä. Toisaalta termi koetaan hankalaksi, sillä onnettomuustilanteiden viestintä koetaan viranomaisen päivittäisiksi työtehtäviksi. Kriisiviestinnäksi sen nähdään kuitenkin muuttuvan silloin, kun esimerkiksi suuronnettomuudessa, häiriötilanteessa tai muissa poikkeusoloissa tarvitaan tehostettuja viestintätoimenpiteitä. (Pelastusopisto 2018, 14.)

Hannele Huhtala ja Salli Hakala (2007) tarkastelevat teoksessaan valtionhallinnon kriisiviestintää ja sen kehitystä. He esittävät, että tsunamin aikaansaama viestintäkriisi vuonna 2006 aiheutti valtionhallinnon viestintään muutoksen, jossa tiedottamisesta siirryttiin strategiseen viestintään. Samalla kriisiviestinnästä tuli poliittisempaa, koska kansalaiset ja media seuraavat viranomaisviestintää aiempaa aktiivisemmin ja toimivat aloitteellisemmin. Huhtalan ja Hakalan mukaan viranomaisten ja median toiminta kriisissä vaikuttaa niiden uskottavuuteen myös normaalioloissa. (Huhtala & Hakala 2007, 22–24.) Kriisipsykologi Salli Saaren tavoin (Niemistö 2015) Huhtala ja Hakala nostavat esiin viestinnän merkityksen yksilön turvallisuudentunteelle:

Kriisin hetkellä tiedontarve korostuu. Kansalaisten täytyy tietää mitä on tapahtunut, riippumatta siitä, ovatko he kriisin tapahtumapaikalla vai kotona huolissaan läheisistään, sillä tieto on toiminnan tärkeä edellytys. Hädän keskellä myös viranomaisten sanoma ja tieto viranomaisten toimista tilanteen ratkaisemiseksi on akuutein. Kansalaisten täytyy tietää, että viranomainen toimii kriisissä, jotta oma mieli rauhoittuu eikä hädässä synny lisävahinkoa aiheuttavaa yleistä paniikkia. (Huhtala & Hakala 2007, 17.)

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta edellyttää viranomaisia viestimään toiminnastaan. Kansalaisten tiedon saannin puolesta puhuvat myös journalistin ohjeet, joiden ensimmäinen kohta kuvailee kansalaisten oikeutta seuraavasti: ”Journalisti on vastuussa ennen kaikkea lukijoilleen, kuulijoilleen ja katselijoilleen. Heillä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu.” (Julkisen sanan neuvosto 2014.) Journalistin ohjeita ja niiden vaikutusta onnettomuus uutisointiin tarkastelen laajemmin alaluvussa 3.3.

3 VIRANOMAISTEN JA MEDIAN YHTEISTYÖN PELISÄÄNNÖT

Tutkielmassa rajaan tarkasteluni poliisi- ja pelastusviranomaisten viestinnän toimivuuteen onnettomuustilanteissa Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella. Muiden onnettomuuksista tiedottavien viranomaisten, kuten Meripelastuskeskuksen viestintä on rajattu tämän tutkielman ulkopuolelle. Tähän rajaukseen vaikutti Keski-Pohjanmaan merialueilla tapahtuvien onnettomuuksien harvinaisuus sekä Rajavartiolaitoksen tuottamien tilastojen heikko saavutettavuus. Tässä luvussa esittelen ja rajaan ne viranomaiset, joiden viestinnän laatua tutkimus pyrkii arvioimaan. Lisäksi tarkastelen syvemmin viranomaisten viestintää ja journalistien työtä ohjaavia lakeja ja ohjeita.

Keski-Pohjanmaa kuuluu Pohjanmaan poliisin toimialueeseen, joka ulottuu kolmen maakunnan alueelle Etelä-Pohjanmaalle, Keski-Pohjanmaalle ja Pohjanmaalle. Alueen pääpoliisiasema on Vaasassa. Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella sijaitsee 3 poliisilaitoksen 12 poliisilaitoksesta. (Pohjanmaan poliisilaitos 2021.) Pelastustoimesta maakunnan alueella vastaa Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos, jolla on selkeästi poliisia suppeampi toiminta-alue. Pelastuslaitoksen alueeseen kuuluu Keski-Pohjanmaan kahdeksan kunnan ohella kolme kuntaa Pohjanmaan maakunnan puolelta. (Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos 2021a.)

Pelastuslaitoksen kaikista 19:stä paloasemasta yhteensä 13 sijaitsee Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella. (Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos 2021b).

3.1 Viranomaisen viestintää ohjaa laki

Viranomaisten viestintävelvollisuudesta on säädetty laissa. Tässä alaluvussa tarkastelen poliisin ja pelastustoimen viestintään keskeisesti liittyviä lakeja ja ohjeita. Lähtökohtaisesti kaikki ohjeet pohjautuvat Suomen perustuslakiin, joka on kaiken lainsäädännön ja julkisen vallan käytön perusta (Oikeusministeriö 2021). Perustuslain toisen pykälän mukaan kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lisäksi kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain toinen luku käsittelee tarkemmin kansalaisen perusoikeuksia. Perustuslain 12. pykälä sananvapaudesta ja julkisuudesta tiivistää julkisen viestinnän keskeiset periaatteet:

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. - - Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole

välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. (Perustuslaki 731/1999.)

Kansalaisten oikeuksista tiedon saamiseen on säädetty niin ikään myös hallintolaissa. Hallintolain seitsemännen pykälän palveluperiaatteen mukaan kansalaisilla on oikeus saada viranomaisilta tietoa asioista, joilla on yleisiä ja laajoja vaikutuksia (Hallintolaki 434/2003). Viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään erikseen myös niin sanotussa julkisuuslaissa. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta kattaa esimerkiksi säädökset julkisista ja salassa pidettävistä viranomaisten asiakirjoista sekä viranomaisten tiedontuotantovelvollisuudesta. Onnettomuusutisoinnin kannalta keskeisin sisältö on julkisuuslain pykälässä 20, jossa määritellään viranomaisen velvollisuus tuottaa ja jakaa tietoa (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999).

Viranomaisten viestintään vaikuttavat lakien ohella valtionhallinnon viestintäsuositukset, joista tuorein on vuodelta 2016. Suosituksessa valtionhallinnon viestintää ohjaaviksi keskeisimmiksi arvoiksi on luokiteltu avoimuus, luotettavuus, tasapuolisuus, ymmärrettävyys, vuorovaikutteisuus ja palveluhenkisyys. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 6.) Valtionhallintoa edellytetään siis aktiivisesti tuottamaan ymmärrettävää ja luotettavaa tietoa.

Edellä mainittu suositus tunnistaa myös median tarpeet ja kehottaa viranomaisia keskittymään laadukkaaseen viestintään. Suosituksen mukaan journalismilla on tärkeä tehtävä, ja lehdistön vapaus sekä hyvään journalistiseen tapaan sitoutunut media tukevat osaltaan demokratian ja sananvapauden toteutumista. Viranomaisten viestintää suositus edellyttää toteuttamaan seuraavin sanoin:

Media on keskeinen viranomaistiedon välittäjä ja tulkitsija sekä yhteiskunnallisen päätöksenteon valvoja. Viranomaisten mediaviestinnän tulee olla aktiivista, avointa, tasapuolista ja palvelevaa. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 12.)

3.2 Journalistin ohjeet velvoittavat seuraamaan

Toimittajien ammattietiikkaan ohjeistetaan toimituksellisen työn tueksi tuotetuissa journalistin ohjeissa. Journalistin ohjeet on laatinut Julkisen sanan neuvosto. Julkisen sanan neuvosto, myös JSN, on median itsesääntelyelin, joka valvoo, että suomalainen media toimii eettisesti. Neuvosto ei käytä julkista valtaa, mutta sen päätöksiä seurataan alalla tiiviisti. JSN ratkaisee kansalaisten tekemiä kanteluita tulkiten hyvää journalistista tapaa ja puolustaen sanan- ja julkaisunvapautta.

(Julkisen sanan neuvosto 2014.) Jäsenyys on medioille vapaaehtoista, mutta lähes kaikki suomalaiset mediat ovat sitoutuneet JSN:n toimintaan. (Julkisen sanan neuvosto 2018). Journalistin ohjeet on laadittu alan itsesääntelyä varten, sananvapauden vastuullisuuden ja ammattieettisen keskustelun edistämiseksi (Julkisen sanan neuvosto 2014).

Journalistin ohjeet tunnistavat kansalaisten oikeuden saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Onnettomuusutisoinnin kannalta journalistin ohjeita tarkasteltaessa löytyy myös muita oleellisia kohtia, jotka tulee uutisen laatimisessa ottaa huomioon. Esimerkiksi journalistin ohje 8 edellyttää pyrkimään totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Ohjeen 10. mukaisesti tiedot on tarkistettava mahdollisimman hyvin, vaikka ne olisi jo toisaalla julkaistu. (Julkisen sanan neuvosto 2014.)

Erityisesti onnettomuustilanteessa on huomioon otettava yksityisyyttä ja julkisuutta sivuava ohje 28, jonka mukaan: ”Sairaus- ja kuolemantapauksista sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista tietoja hankittaessa ja uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta.” Huomionarvoista tilanteen ja jatkotiedotteiden seuraamisen kannalta on myös journalistin ohje numero 13. Sen mukaan uutisten voi julkaista myös rajallisilla tiedoilla, mutta sitä on syytä täydentää heti kun lisätietoja on saatavilla. Lisäksi uutistapahtumia on pyrittävä seuraamaan loppuun saakka. (Julkisen sanan neuvosto 2014.)

3.3 Media tavoittaa ja varoittaa

Myös poliisilla on käytössään oma sisäisen ja ulkoisen viestinnän ohjeistuksensa. Poliisin ulkoisen viestinnän periaatteet ovat kansalaisten tiedollisten oikeuksien toteutumisen edistäminen, poliisin näkyvyyden lisääminen ja keskustelumahdollisuuksien luominen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaaminen. Poliisi näkee median keskeisenä viranomaistiedon välittäjänä. Tavoitteena on, että median välityksellä kansalaiset saavat viranomaisen toiminnasta mahdollisimman laajan ja monipuolisen kuvan. (Poliisihallitus, 12.)

Poliisin ohjeissa edellytetään viestinnältä nopeaa asioiden tiedottamista, jotta kansalaiset saavat reaaliajassa tietoa ympäristönsä turvallisuuteen vaikuttavista tapahtumista. (Poliisihallitus, 13). Media siis välittää viranomaisen viestejä ja saa myös hätätilanteessa välitettyä tiedon laajalle joukolle.

Nopean mediatiedotuksen voidaan nähdä myös helpottavan viranomaisten työskentelyä onnettomuustilanteessa. Esimerkiksi Ylen artikkelissa Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen pelastusjohtaja ja asemamestari kertovat, että ulkopuoliset katselijat aiheuttavat ongelmia onnettomuuspaikoilla. Asemamestarin mukaan ennen palopillien soidessa tornissa ja paloautojen lähtiessä liikkeelle ihmiset seurasivat perässä. Kasvanut hälytysten määrä on hänen mukaansa vähentänyt kiinnostusta. (Niemistö 2015.) Hämeen sanomissa julkaistusta artikkelista selviää, ettei ilmiö ole kuitenkaan kokonaan poistunut. Kanta-Hämeen metsäpalopaikoilla paloturistit ovat aiheuttaneet vaaratilanteita tukkimalla tien, lennättämällä droneja tai hakeutumalla liian lähelle palopaikkaa (Blom 2018).

Voidaan olettaa, että internetissä kaikkien saatavilla olevat ensitiedotteet onnettomuuksista ja median nopea toiminta ovat osaltaan helpottaneet edellä kuvattua tilannetta. Etenkään pienillä maalaispaikkakunnilla ei ole nykyäänkään tavatonta lähteä seuraamaan pelastusajoneuvoja. Nopea viestintä onnettomuustilanteessa kuitenkin edesauttaa vähentämään uteliaiden silmäparien katseita ja siten vapauttaa viranomaisten resurssit käytettäväksi täysin varsinaiseen työtehtävään.

3.4 Journalismi vaatii nopeaa tiedonkulkua

Havaintojeni mukaan keskipohjalaisessa mediassa on kritisoitu suoraan esimerkiksi poliisin viestintää alueella. Selvää kritiikkiä asiasta esitti Lestijoki-lehden päätoimittaja Joni Mäki-Petäjä pääkirjoituksessaan 22.10.2020 (kuva 1). Tässä alaluvussa sivuan muutamia tutkielman aikana alueen mediasta tehtyjä havaintoja onnettomuus uutisoinnin haasteisiin liittyen.

Joni Mäki-Petäjän pääkirjoitus: Kun poliisi ei tiedota Lestijokilaaksosta

🕒 To 22.10.2020 klo 17:42 | päivitetty to 17:42

Lestijoki

KUVA 1. Ruudunkaappaus Lestijoki-lehden pääkirjoituksesta 22.10.2020.

Edellä esitin näkemyksen siitä, että ensitiedotteiden julkaisu verkossa on vähentänyt ihmisten liikumista onnettomuuspaikoille. Toisaalta verkossa ilmestyvät ensitiedot, viranomaisten hidas viestintä ja toimitusten kiire ovat johtaneet myös siihen, että mediat siteeraavat muiden tietoja. Tietojen kopiointia ilmeni esimerkiksi 11.3.2021 Keskipohjanmaan uutisoidessa verkkosivuillaan samankaisista palohälytyksistä Kokkolassa ja Kaustisella (kuva 2). Uutisessa viitattiin Tilanhuoneen tietoon, vaikka saman ensitiedon olisi pitänyt olla myös toimituksen saatavilla. Ilmeisesti uutinen oli laadittu kiireessä, sillä sekä toisen paikkakunnan että alueen pelastuslaitoksen nimi oli kirjoitettu uutisessa virheellisesti. Sittenmin sanamuodot on korjattu. (Mattila 2021a.)

Edellä kuvattu tilanne kertoo hyvin journalismille tyypillisistä piirteistä: tiedotusväline pyrkii olemaan mahdollisimman nopea, mutta myös luotettava. Nopeus ja luotettavuus eivät kuitenkaan aina kulje käsi kädessä, sillä nopeuden takia tietojen tarkistaminen saattaa kärsiä. Tämä kertoo toimitustyön vaativuudesta, jossa tiedot on tarkistettava mutta silti julkaistava viipymättä. Toisaalta kiire nopeaan tiedonvälitykseen voi ajaa tekemään myös harkitsematonta juttuvalintaa. (Huovila 2005, 10–11.) Esimerkiksi edellä mainittua uutista ei koskaan päivitetty itse onnettomuuden lisätiedoilla, joten voidaan pohtia, oliko uutisen julkaiseminen kiireellä alkujaankaan välttämätöntä.

Myös viranomaisen tuottaman tiedon laatu ja oikeellisuus saattavat olla heikkoa, kuten kävi 26.2.2020 liikenneonnettomuuden tapahtumapaikan ollessa epäselvä. Kuten kuvista 3 ja 4 on havaittavissa, sekä Keskipohjanmaa että Yle kirjoittivat tilanteesta aluksi tapahtumapaikkana eri paikkakunnista, molemmat ensin Kannuksesta, vaikka ulosajo tapahtui Kälviällä. Kuvatussa tilanteessa voidaan päätellä alueen viranomaisten tuottaneen epäselvää paikkatietoa mediatiedotteessaan.

Palohälytykset Kokkolaan ja Kaustisille lähes samanaikaisesti

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos on saanut lähes samanaikaiset hälytykset Kokkolaan ja Kaustiselle.

Jukka Lehojärvi

Anne Mattila
 To 11.3.2021 klo 12:48
 Keskipohjanmaa [Kommentoi](#)

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos on saanut palohälytykset Kokkolaan ja Kaustisille lähes samanaikaisesti puoli yhden aikoihin iltapäivällä torstaina Tilannehuoneen hälytyskartan perusteella.

Päivitämme uutista, kun saamme lisätietoa.

Rekka suistui ojaan Kannuksessa – yksi henkilö kuoli onnettomuudessa

Teillä numero 28 nostettiin perjantaina puoliperävaunullista rekkaa ojasta.

Tieliikenneonnettomuudet 26.2. 16:57 Päivitetty 1.3. 06:08

Kuva: Yle

UUTISET

Yksi henkilö kuoli rekan ulosajossa Kälviällä

KUVA 2. ruudunkaappaus uutisesta Keskipohjanmaan verkkosivuilla 11.3.2021 (Mattila 2021a).

KUVA 3. ruudunkaappaus uutisesta Yle Kokkolan verkkosivuilla 26.2.2021 (Holopainen 2021).

KUVA 4. oik. alhaalla ruudunkaappaus otsikosta Keskipohjanmaan verkkosivuilla 26.2.2021. (Mattila 2021b).

4 TUTKIMUSMENETELMÄN JA AINEISTON ESITTELY

Tutkielman aineisto kerättiin kyselytutkimuksen avulla. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, miten toimivaksi toimittajat kokivat poliisin ja pelastuslaitoksen onnettomuustiedottamisen nykytilanteen Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella. Kysely lähetettiin maakuntalehti Keskipohjanmaan, Yle Kokkolan ja Keski-Pohjanmaan maakunnan alueen kaupunki- ja paikallislehtien toimittajille.

4.1 Kyselytutkimus kerää laajasti kokemuksia

Sirkka Hirsjärven, Pirkko Remeksen ja Paula Sajavaaran mukaan kysely on tapa kerätä aineistoa ja survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Tutkimusmuoto on standardoitu, eli aineisto kerätään kysymällä kysymykset vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. Kyselyn etu on sen tarjoama mahdollisuus kerätä laaja tutkimusaineisto. Vastauksia voidaan saada suurelta määrältä ihmisiä ja samalla voidaan kysyä useita kysymyksiä. Kyselyssä on myös heikkouksia: vastaajat eivät välttämättä suhtaudu siihen vakavasti tai eivät ole perehtyneet kysyttävään asiaan. Myös vastausten saaminen voi olla ongelmallista. (Hirsjärvi ym. 2009, 193, 195.)

Valitsin verkkokyselyn välineeksi aineistonkeruuseen hyvin pian sen nopeuden sekä tutkielman laajuuden rajaamana. Saman vastaajamäärän haastatteluun olisi kulunut kohtuuttoman paljon aikaa, mutta halusin kerätä kokemuksia mahdollisimman laajasti erilaisista toimituksista ja eri puolilta maakuntaa. Tutkimusasetelmaksi tutkielmaan valitsin poikittaistutkimuksen. Siinä aineisto kerätään vain kerran ja useilta vastaajilta. Poikittaistutkimuksen avulla voidaan kuvailla ilmiöitä sekä asioiden keskinäisiä suhteita. (Vastamäki 2015, 121–122.)

Kyselyn toteutusalueeksi valikoitui Webropol, jonka avulla oli mahdollista seurata vastaajamääriä ja lähettää muistutuksia vastaamisesta kyselyn vastausaikana. Vastaukset kerättiin ilman henkilötietoja. Ainoa kyselyssä kerättävä tunnistetieto oli toimitus, jossa kyselyyn vastaaja työskentelee.

4.2 Tutkimuksen rajaus

Koska tutkimusalueeksi oli rajattu Keski-Pohjanmaan maakunta, tuli kyselylomakkeen laatimisessa kiinnittää erityistä huomiota kysymysasetteluihin, sillä useat alueen mediat tuottavat sisältöjä yli

maakuntarajojen. Paikallislehdistä esimerkiksi Lestijoki-lehden levikkialueesta Himanka sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnan puolella. Maakuntalehti Keski-Pohjanmaan levikkialue ulottuu yli maakuntarajojen kolmeen maakuntaan Keski-Pohjanmaalle, Pohjois-Pohjanmaalle ja Pohjanmaalle. (KPK Yhtiöt 2021.) Näin ollen kysymysasettelussa piti kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vastaaja ymmärtäisi, mitä asioita ja minkä tahon tuottamaa viestintää hänen tulisi kyselyyn vastatessaan arvioida.

4.3 Kyselylomake vaatii vaihtoehtoja

Huolellisuus kyselylomakkeen laatimisessa auttaa onnistuneen tutkimuksen toteutuksessa ja säästää aikaa tulosten analysointivaiheessa (Vastamäki 2015, 131). Tähän tutkielmaan liittyvän kyselylomakkeen laatiminen eteni luontevasti sen perusteella, mihin asioihin kyselyllä haluttiin selvittää vastaus. Kysymysten asettelua sekä kyselyn teknistä toteutusta hioin huolellisesti ennen kyselyn lähettämistä kohderyhmälle.

Kyselyssä tuli huomioida esimerkiksi se, että vastausvaihtoehdot olivat riittävän selkeitä ja jokaiselle löytyy sopiva vastausvaihtoehto. Riittävän laajojen vastausvaihtojen ohella oli merkittävää huomioida objektiivisuus kysymysten asettelussa. Vaikka tutkimuksen toteuttaja olisikin kokenut haasteita tutkimansa asian kohteen, joku toinen ei välttämättä koe kohdanneensa ongelmia lainkaan. On siis täysin eri asia kysyä ”Millaisia ongelmia olet kohdannut?” tai ”Oletko kohdannut ongelmia?”. Ensimmäinen kysymysmuoto esittää oletuksen, jossa vastaaja on kohdannut ongelmia, kun toinen muotoilu taas jättää asian pohtimisen vastaajalle itselleen. Toimittajille lähetetty lopullinen kyselylomake on kokonaisuudessaan tämän tutkielman liitteenä.

4.4 Määrällinen ja laadullinen tutkimus

Keräsin kyselylomakkeen avulla sekä määrällisesti että laadullisesti analysoitavaa aineistoa. Perinteisesti määrällinen eli kvantitatiivinen ja laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on nähty toistensa vastakohtina (Tuomi & Sarajärvi 2009, 65). Nykytieteessä menetelmien vastakkainasettelun koe-taan kuitenkin olevan usein turhaa ja tutkimustapoja ajatellaan voitavan myös yhdistää. Esimerkiksi

Hirsjärven ym. mukaan kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta on käytännössä mahdotonta rajata toisistaan. Lähestymistavat nähdään toisiaan täydentäviksi, ei kilpaileviksi suuntauksiksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 135–136.)

Kyselytutkimus on suosittu väline sekä määrällisen että laadullisen tutkimusaineiston keräämiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Tässä tutkielmassa määrällistä tutkimusta toteuttavat kyselyn vastausvaihtoehdoista ja monivalintavastauksista kerättyjen tulosten analysointi. Laadullista tutkimusta tässä tutkielmassa edustavat puolestaan kyselyn avoimet vastaukset. Avointen kysymysten etuna ovat niiden kautta esitetyt ideat, mutta toisaalta riskinä oli, että kysymyksiin jätetään vastaa-matta (Valli 2015, 106). Tätä pyrittiin osaltaan välttämään merkitsemällä jokainen kyselyn kysymys pakolliseksi, mutta vastaukset olisivat silti voineet olla ympäröityjä. Tämä riski tiedostaen avoimia kysymyksiä haluttiin kuitenkin hyödyntää aineistonkeruussa mahdollisimman laajan palautteen saamiseksi.

5 KYSELYN TULOKSET

Kysely lähetettiin 8.3.2021 sähköpostitse yhteensä 40:lle Keski-Pohjanmaan alueella työskentelevälle toimittajalle. Toimittajien sähköpostiosoitteet poimittiin toimitusten verkkosivuilta. Alueen rajauksen myötä myös otoksen valikointiin sisältyi virheen mahdollisuus, sillä yli maakuntarajojen toimivien toimitusten henkilöstöä ei ollut millään tavalla eritelty. Esimerkiksi Yle Kokkolan osalta tein valintaa rajaamalla oman tiedonhankintani avulla pelkästään Pohjanmaan alueella työskentelevät toimittajat otoksen ulkopuolelle. Maakuntalehti Keskipohjanmaan osalta kyselyä ei lähetetty lainkaan kulttuuri- tai urheilutoimituksen toimittajille. Kaikkien Keskipohjanmaan toimittajien yhteystietoja ei myöskään löytynyt toimituksen verkkosivuilta, sillä kyselyn vastausaikana maakuntalehteen kirjoitti onnettomuus uutisia henkilö, jota ei ollut listattu Keskipohjanmaan toimittajaksi.

5.1 Kattava otos

Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa 8.3.–22.3.2021. Vastaajat saivat sähköpostiinsa henkilökohtaisen vastauslinkin, ja vastaamisesta muistutettiin kaksi kertaa, jos kyselyä ei ollut täytetty. Ensimmäisen muistutusviestin lähetin viikon kuluttua kyselyn lähetyksestä ja toisen muistutuksen päivää ennen vastausajan päättymistä. Kyselyyn vastasi yhteensä 17 toimittajaa 40:stä, jolloin kyselyn vastausprosentti oli 43. Tulosta voidaan pitää hyvänä ottaen huomioon edellä mainittu virheen mahdollisuus otoksen valikoinnissa sekä se tosiasia, etteivät kaikki toimittajat alueella tuota onnettomuuksiin liittyviä uutisia vaan toimituksissa voi olla myös aihekohtaista työnjakoa. Hyvään vastausprosenttiin saattoi osaltaan vaikuttaa se, että kyselyn aihe oli vahvasti alueellinen ja kyselyn saatteessa kerrottiin kattavasti kyselyn tarkoituksesta ja ohjeistettiin kyselyyn vastaamisessa.

Kyselyn vastaukset kerättiin anonyyminä. Ainoa vastaajasta tallentuva tieto oli sähköpostiosoite, joka anonymisoitiin kyselyn päätyttyä. Itse kyselylomakkeessa ainoat tunnistamiseen kerättävät tiedot olivat vastaajan työtehtävä ja toimitus. Vastaajista seitsemän kertoi työskentelevänsä maakuntalehti Keskipohjanmaassa, kuusi Yle Kokkolalla ja neljä alueen paikallislehdissä. Vastaajien joukossa ei ollut yhtään kaupunkilehden toimittajaa. Vastaajien ilmoittamia ammattinimikkeitä olivat muun muassa toimittaja, tuottaja, mediatoimittaja, päätoimittaja, radiojuontaja, verkkotoimittaja, päivätuottaja ja uutistoimittaja.

Perustietojen ohella kyselyssä kartoitettiin, kuinka usein vastaajat yleisesti työssään tuottavat ja milloin he olivat edellisen kerran tuottaneet onnettomuuteen liittyviä uutisia. Vastaajista 35 prosenttia kertoi tekevänsä aiheeseen liittyvää uutisointia viikoittain, 29 prosenttia harvemmin, 24 prosenttia kuukausittain ja 12 prosenttia päivittäin.

Valtaosa vastaajista, 47 prosenttia, oli tehnyt uutisen onnettomuudesta edellisellä viikolla. Huomioitavaa on, että kysely sekä muistutukset lähetettiin aina maanantaisin, jolloin edellinen viikko oli monelle läheisin ajankohta. Lähipäivinä onnettomuuteen liittyvän uutisen oli tehnyt yksi vastaaja, kuukausi sitten neljä ja edeltävänä vuonna neljä vastaajaa. Vastausmääristä voidaan päätellä, että aihepiiriin liittyvien uutisten tuottaminen keskittyy toimituksissa usein samoille henkilöille ja pienempien toimitusten osalta kaikki toimittajat kirjoittavat kaikista aiheista. Huomioitavaa on lisäksi, että kaikki kyselyyn vastanneet kertoivat tuottavansa joskus aiheeseen liittyvää uutisointia. Otosta voidaan siis pitää onnistuneena.

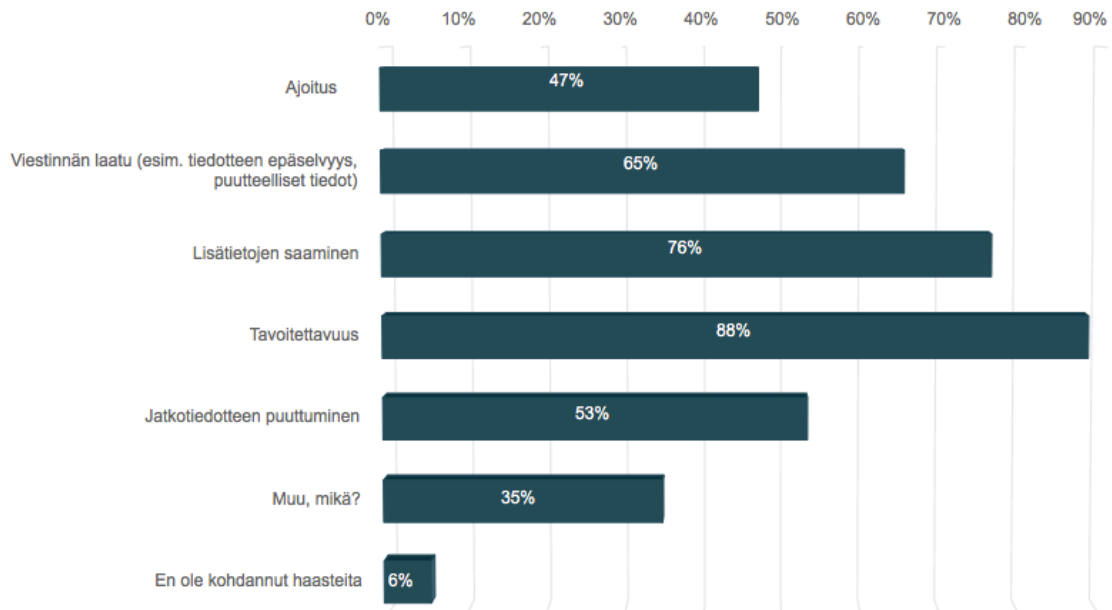
5.2 Lähes kaikki vastaajat olivat kokeneet haasteita

Kyselyn vastaajista 94 prosenttia oli kokenut haasteita viranomaisten viestinnässä onnettomuustilanteiden tiedonkulkuun liittyen. Vain yksi vastaaja ei ollut kokenut haasteita lainkaan. Osassa kysymyksiä eriteltiin viestinnän toteuttajatahot kartoittamalla erikseen poliisin ja pelastuslaitoksen viestintään liittyviä haasteita.

Tässä alaluvussa esittelen kuvioiden 1 ja 2 avulla toimittajien kokemuksia, jotka nousivat esiin kuuden ja seitsemännen kysymyksen vastauksissa. Kysymysmuotoilu ja vastausvaihtoehdot olivat molempien kysymysten kohdalla samat. Annettuja vastausvaihtoehtoja oli viisi: ajoitus, viestinnän laatu, lisätietojen saaminen, tavoitettavuus ja jatkotiedotteen puuttuminen. Lisäksi oli valittavana avoin vastausvaihtoehto tai se, ettei vastaaja ollut kohdannut kyseisen toteuttajan viestinnässä haasteita lainkaan. Huomionarvoista on, että poliisin viestinnän ongelmakohdista annettiin kysymyksissä yhteensä 63 vastausta, kun pelastuslaitoksen kohdalla sama luku oli 30.

Poliisin viestintä koettiin vastauksissa selkeästi ongelmallisemmaksi. 17 vastaajasta peräti 15 oli kokenut haasteita poliisin tavoitettavuuden osalta. Myös lisätietojen saaminen ja viestinnän laatu koettiin ongelmallisena. Vain yksi vastaaja ei ollut kokenut haasteita poliisin viestintään liittyen.

Kaikki annetut vastausvaihtoehdot keräsivät vastauksia, mutta laajoista vaihtoehdoista huolimatta avoin kenttä keräsi kuusi lisäkommenttia. Avoimessa kentässä ongelmakohtina mainittiin esimerkiksi asenneongelma, ensitiedotteen puuttuminen, vähäinen tiedottaminen ja kokonaan tiedottamatta jättäminen. Erään vastaajan mukaan poliisin onnettomuustiedottaminen alueella on erittäin vähäistä: ”Tiedote tulee melkein pä vain, jos joku on kuollut.” Eräs vastaaja kritisoi säännöllisen tiedotuksen puuttumista viikonlopun tapahtumista.

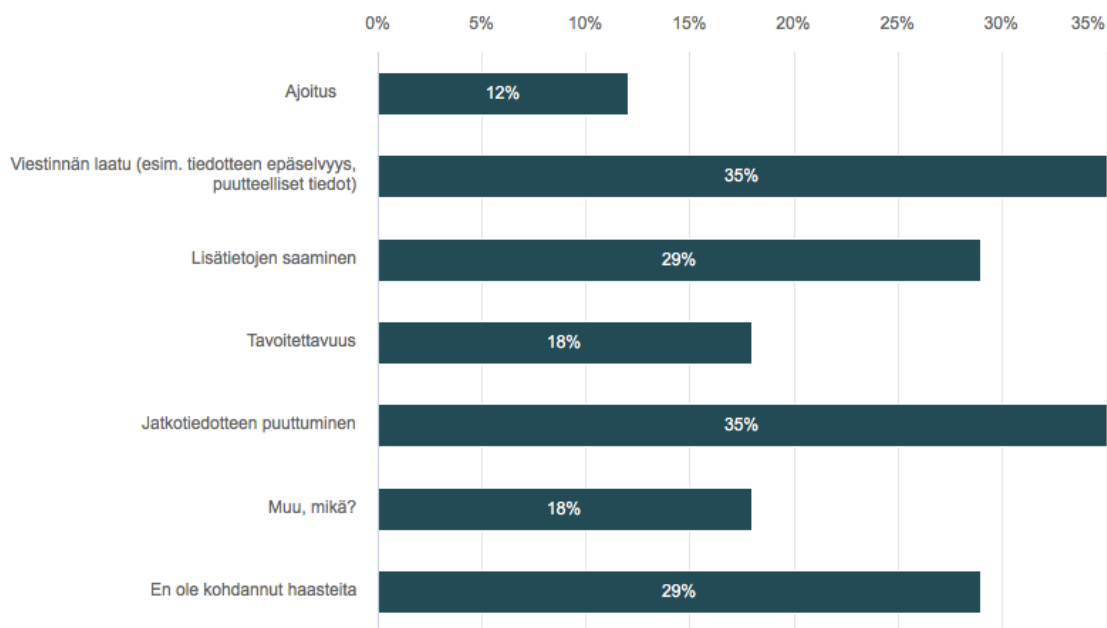
KUVIO 1. Poliisin viestinnässä kohdatut haasteet.

Pelastuslaitoksen osalta kysymyksen vastausvaihtoehtojen vastausprosentit jäivät huomattavasti pienemmiksi, eikä mikään asia korostunut merkittävästi yli muiden. Isoimmiksi haasteiksi oli koettu viestinnän laatu sekä jatkotiedotteen puuttuminen, jotka molemmat koki ongelmallisina kuusi vastaajista. Viisi vastaajaa piti lisätietojen saamista ongelmallisena. Avoimessa kentässä annettiin kolme vastausta, jotka sivusivat osin tavoitettavuutta ja ajoitusta sekä asioiden syy-seuraussuhhteita. Vastaajat kuvailivat ongelmakohtina esimerkiksi tiedottamisen suurta vaihtelua, paikallisten ryhmänjohtajien viestintätaitoja sekä lisätietojen antajan yhteystietojen puuttumista. Eräs vastaaja kuvaili ongelmakohtia avoimessa kentässä seuraavasti:

Joskus jatkotiedotteen ja puhelimitse saatavien tietojen yksityiskohdat saattavat olla hie-man erilaiset. Se, että päivystävä palomestari ei käy onnettomuuspaikalla aiheuttaa tie-dottamisen epätarkkuutta esimerkiksi olosuhteista tai sijainnista. Joskus jatkotiedotteen

saamisessa kestää liian kauan. Puhelimitse jatkotietoja pitäisi antaa aina 30 min hälytyksestä.

Vastauksessa nousi esiin tiedon epätarkkuus esimerkiksi sijainnin ja olosuhteiden osalta. Viestinnän laatua voidaan siis pelastuslaitoksen viestinnän osalta pitää suurimpana haasteena. Vastaajan kuvaus sopii hyvin myös tutkielman alussa esittämiini havaintoihini esimerkiksi epäselvistä sijaintitiedoista ja suuresta viiveestä tiedotuksessa.

KUVIO 2. Pelastuslaitoksen viestinnässä kohdatut haasteet.

Odotetusti ongelmakohtia koskevat vastaukset hajaantuivat hyvin laajasti, vaikka osa haasteista korostuikin muita suurempina. Tutkielmassa haluttiin kuitenkin selvittää ensisijaisesti toimittajan työn kannalta keskeisimpiä haasteita, joten asiaa kysyttiin vielä avointen kysymysten muodossa. Avoimiin kysymyksiin perehdytään tarkemmin tutkielman seuraavassa luvussa. Jo määrällisten vastausten valossa vaikuttaisi olevan selvää, että suurimmat haasteet onnettomuustilanteiden viiranomaisviestinnässä Keski-Pohjanmaan alueella ovat kytköksissä poliisin toimintaan.

6 AVOIMEN KYSYMYKSEN VASTAUKSET – AVAIMET KEHITYKSEEN

Kyselyn lopuksi pyrittiin keräämään vielä yksityiskohtaisempaa tietoa koetuista ongelmakohdista antamalla vastaajille vapaus kertoa tilanteesta omin sanoin. Vastaajia pyydettiin määrittelemään, mikä on toimituksellisen työn kannalta suurin haaste viranomaisten viestinnässä sekä kysyttiin toimittajien kehitysajatuksia tilanteeseen. Viimeisessä kysymyksessä kartoitettiin vielä onnettomuus-tilanteiden toimituskohtaista työskentelykulttuuria. Toimittajia pyydettiin määrittelemään, millaisessa tilanteessa vastaajan omasta toimituksesta jalkaudutaan onnettomuuspaikalle.

6.1 Jopa kuolonkolareita jää tiedottamatta

Kysymyksessä kahdeksan viestinnän toteuttajatahot oli jälleen niputettu yhteen ja vastaajia pyydettiin määrittelemään, mitkä viranomaisviestinnän haasteista ovat heidän mielestään keskeisimmät ongelmat toimittajan työn kannalta. Vastaajista neljä ei ollut erikseen maininnut viestinnän toteuttajaa, mutta haasteiksi kerrottiin tiedotteiden puuttuminen kokonaan, tavoitettavuus sekä oikeiden yhteyshenkilöiden löytäminen tilanteessa, jossa toimittaja ei ole onnettomuus uutisointia säännöllisesti tuottava henkilö. Yksi vastaaja ei osannut sanoa, mikä olisi suurin ongelma.

Pelastuslaitos mainittiin kolmessa vastauksessa. Toinen maininta oli kommentissa, jossa haasteeksi nimettiin poliisin tavoittaminen ja lisätiedotteiden viipyminen. Vastaajan mielestä pelastuslaitoksen tiedottaminen oli ollut pääsääntöisesti ensiluokkaista. Kahdessa muussa vastauksessa mainittiin poliisin ja pelastuslaitoksen yhteistyön aiheuttamat haasteet. Eräässä vastauksessa pelastuslaitoksen viestintä tuli esiin tilanteessa, jossa kuolemaan johtaneet onnettomuudet siirtyvät pelastuslaitokselta poliisin tiedotusvastuulle. Vastaajan mukaan tällöin tiedonsaanti saattaa vaikeutua, sillä esimerkiksi myöhemmin paikalle saapunut poliisi ei välttämättä osaa kertoa palopaikan olosuhteista.

Vastausten pohjalta on selvää, että Keski-Pohjanmaalla toimittajien työn kannalta isoimmaksi koettu haaste onnettomuus-tilanteissa on tällä hetkellä poliisin viestinnässä. Poliisi viestinnän toteuttajana oli mainittu erikseen 12 vastauksessa. Edellä mainittujen esimerkkien lisäksi palautetta saivat poliisin haluttomuus viestiä yhtään mistään, ankea viestintälinja, keskustelun puute sekä ylimielinen ja negatiivinen asenne toimittajia kohtaan. Osassa vastauksia kävi ilmi, että välillä poliisia ei

tavoiteta lainkaan ja ”elävän poliisin” kiinni saaminen on mahdotonta tilanteessa, jossa tulisi selvittää tiedotteita tai avata poliisien ammattikieltä. Moni vastaaja mainitsi, että on täysin tutkinnanjohtajasta riippuvaa, saako media tietoja. Muutama totesi, että osalla poliisin henkilöstöstä on tiedonpuutetta ja asenneongelmaa, mutta toiset kuitenkin ymmärtävät oman vastuunsa ja median roolin. Tietojen saamisen koettiin riippuvan henkilöstä. Kritiikkiä sai myös poliisin tilannekeskus, jossa ei erään toimittajan kokemuksen mukaan vastata puhelimeen virka-ajan ulkopuolella tai viikonloppuisin lainkaan.

Yleisesti poliisin tiedotuslinjaa kuvailtiin vastauksissa niukaksi ja epäjohdonmukaiseksi. Eräs vastaaja vertasi tilannetta naapurimaakuntaan, jossa hän työskentelee toimittajana ajoittain. Hänen mukaansa Etelä-Pohjanmaalla poliisin saavutettavuus on parempaa ja tiedottamiseen suhtaudutaan luontevammin kuin Keski-Pohjanmaalla. Keski-Pohjanmaalla poliisin viestintään vakiintuneita haasteita kuvaa surullisen konkreettisesti seuraava kommentti, jossa toinen vastaaja kertoo omien sanojensa mukaisesti tavallisesta tilanteesta:

Poliisin tiedottaminen on todella puutteellista. Jopa kuolonkolareita jää tiedottamatta. Tavoitettavuus on surkeaa. Tavallinen tilanne kolaripaikalta on, että pelastuslaitos kertoo ensitiedon ja kirjoittaa, että poliisi hoitaa jatkotiedotuksen. Tämä kertoo jo toimituksille sen, että kyseessä on paha onnettomuus, usein kuolonuhreja, mutta jatkotiedotetta poliisilta ei tule koskaan.

Vastauksista ilmenevät selvästi onnettomuustiedotuksessa alueella vallitsevat haasteet ja sekava nykytilanne. Viranomaisten välilläkin vaikuttaa olevan ajoittain epäselvää, kuka on velvollinen tiedottamaan ja kuka saa tiedottaa. Tilanne vaikuttaa erikoiselta, kun sekä poliisin että pelastuslaitoksen viestintään on olemassa selkeät ohjeet. Ongelman ydin on vielä epäselvä: eivätkö ohjeet tavoita käytäntöä, ovatko ne tulkinnanvaraiset, vai eivätkö paikalliset viranhaltijat vain halua noudattaa niitä? Yleisölle tilanteen epäselvyys luo sekavan kuvan, jossa ihmetellään uutisten puuttumista tai virheellistä tietoa tiedotusvälineissä, vaikka pohjimmiltaan ongelmat kumpuaisivat puutteista viranomaisen viestinnässä.

6.2 Viestintä ohjeiden tasalle – selkeitä käytäntöjä kaivataan

Kysyttäessä toimittajilta ajatuksia tilanteen kehittämiseksi korostuivat jälleen tietyt teemat. Poliisin toiminnan kehittämisen mainitsi suoraan 11 vastaajaa. 5 vastaajaa toivoi suoraan viestintäkoulutusta poliisille. 4 vastaajaa totesi poliisin tarvitsevan asennemuutosta tilanteen kehittymiseksi. 2

vastaajaa kertoi, että tilanteesta on jo käyty useita keskusteluja poliisin kanssa, mutta siitä huolimatta mitään muutoksia ei ole tapahtunut. 2 vastauksessa tuotiin esiin poliisin tavoitettavuuden kehittäminen ja edellytettiin puhelimeen vastaamista sekä yksittäisten viranhaltijoiden että tilannekeskuksen osalta.

Erikseen mainittiin vielä esimerkiksi yhtäläiset toimintaohjeet poliisilaitosten välille sekä julkisuuslain tuntemuksen lisääminen poliiseille koulutuksen kautta. Lisäksi toivottiin ymmärrystä siihen, että toimittajatkin tekevät vain omaa työtään. Erään kokemuksen mukaan poliisista annetaan nykyisellään tietoa medialle vain silloin, kun siitä on hyötyä tutkinnalle. Vastaajista kaksi toivoi säännöllistä koulutusta ja keskusteluja median ja viranomaisten välille. Muissa vastauksissa mainittiin yleisesti tarve selkeille käytännöille, jatkotiedoille sekä yhteystietojen löytymiselle ja niiden oikeellisuudelle. Yksi vastaaja pohti myös toimituksellisen työn kehittämistä kaikkien yleisten yhteystietojen ja ohjeiden konkreettisella esille laittamisella. Pelastuslaitoksen aktiivinen ote viestintään sosiaalisessa mediassa sai kehuja vastaajilta, samaa toivottiin kehitettävän myös poliisissa.

Viimeisessä kysymyksessä selvitettiin, millaisessa tilanteessa toimituksesta jalkaudutaan onnettomuuspaikalle. Yleisesti kriteereinä pidettiin onnettomuuden kokoa, tapahtumapaikan sijaintia ja tilanteen poikkeuksellisuutta. Tilanteina mainittiin esimerkiksi suuret tulipalot, vakavat liikenneonnettomuudet, poliisioperaatiot ja suurteollisuusalueen onnettomuudet. Kuvamateriaalin tärkeyttä korosti kuusi vastaajaa, ja vastauksissa näkyivät myös toimituskohtaiset erot. Osa kertoi, että isommasta toimituksesta paikalla käy aina vähintään kuvaaja. Paikallislehden toimittaja kertoi lähtevänsä paikalle isompiin tilanteisiin juuri kuvamateriaalin takia lähes aina, sillä erillisiä kuvaajia ei toimituksessa ole.

Neljä vastaajaa nosti erikseen esille viestinnän merkityksen onnettomuuspaikalle jalkautumisessa. Jos tietoa ei ole saatavilla, suuresta onnettomuudesta lähdetään hakemaan lisätietoja paikan päältä. Yksi vastaaja mainitsi onnettomuuden liveraportoinnin. Yksi vastaaja kertoi lähtevänsä onnettomuuspaikalle tiedon saatuaan, sillä kokemuksen mukaan muuta tiedotetta ei tule. Yhden vastaajan mukaan niukat lisätiedot johtavat siihen, että paikalle lähtevät sekä toimittaja että kuvaaja. Vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että paikallislehdissä kynnys jalkautumiselle on pienempi. Isommista toimituksista ei lähdetä liikkeelle pienten onnettomuuksien takia lainkaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kyselyn avulla kerätyt kokemukset vahvistivat hyvin pitkälti omia kokemuksiani. Erot poliisin ja pelastuslaitoksen tuottamassa viestinnässä korostuivat, ja poliisin saaman kritiikin määrä jopa yllätti. Lähtötilanteessa luettuani pääkirjoituksen poliisin viestinnän alueellisesta epätasa-arvosta osasin olettaa aiheen saavan kyselyssä kritiikkiä, mutta kerätty palaute olikin kokonaisuudessaan hämmästyttävän laajaa. Vaikuttaa siltä, että tilanne on poliisin viestinnän osalta paisunut sekavaksi vyyhdiksi, josta on mahdotonta erottaa yhtä ongelmakohtaa. Räikeät kommentit asenneongelmista, tavoittamisen vaikeudesta ja suoranaisestä tiedottamatta jättämisestä todistavat, että alueella on isoja haasteita.

Jo lähtötilanteessa oli selvää, että Pohjanmaan Poliisilaitoksen toimialue on suuri, kolmen maakunnan laajuinen. Kehitysideoita kartoittavan kysymyksen vastauksissa nousi esiin toive yhtenäisistä viestinnän käytännöistä poliisilaitosten välillä. Etelä-Pohjanmaalla ajoittain työskentelevän toimittajan antamat havainnot poliisin viestinnästä alueella tekevät tilanteesta hämmentävän. Saman poliisilaitoksen alueella, maakuntarajan toisella puolella, tilanteen koetaan olevan täysin päinvastainen!

Ymmärrän nyt, miksi vastauksissa puhutaan asenneongelmista ja alueellisen tasa-arvon puutteesta. En tiedä, miten tilanne on vajonnut näin pahaksi, mutta kuten eräässä vastauksessakin todettiin, tilanne vaatii asian priorisointia poliisiorganisaation sisällä. Viestintäkoulutukset niin poliisin henkilöstölle, kuin medialle ja viranomaisille yhteisesti eivät varmasti olisi pahitteeksi. Todennäköisesti kyse on resurssipulasta, mutta valtion viranomaisena poliisin viestinnän tärkeimpiä lähtökohtia pitäisi olla valtion lakien noudattaminen ja siten oman viestintävastuun hoitaminen. Saamieni vastausten perusteella Keski-Pohjanmaan alueella näin ei valitettavasti tapahdu.

Toisaalta tilanne ei näytä olevan uusi tai rajoittuvan ainoastaan Keski-Pohjanmaalle. Katja Ruokamo (2010) tutki yhteisöviestinnän pro gradu -tutkielmassaan poliisin viranomaistiedottamista kriittisestä näkökulmasta tarkastellen erityisesti viestinnän toteutumista suhteessa Suomen lakiin. Ruokamon tutkimus kohdistui Lapin poliisilaitoksen viestintään, mutta tutkimus osoitti, ettei valtionhallinnon ja poliisin ylijohdon määrittelemät vaatimukset toteutuneet täysin poliisin päivittäisessä viranomaistiedottamisessa. Tutkimuksen mukaan viestintä ei ollut oikea-aikaista eikä nopeaa ja siinä ilmeni välttelyä ja tiedotusvelvollisuuden täyttämättä jättämistä. Lisäksi esimerkit osoittivat,

etteivät paikalliset poliisit tunteneet journalistisen työn luonnetta, journalistin oikeuksia tai nopean tiedonsaannin merkitystä. (Ruokamo 2010, 108–113.) Vaikka tutkielmani tarkastelee viranomaisviestintää onnettomuustiedottamisen näkökulmasta ja täysin eri alueella, vaikuttavat Ruokamon havainnot hyvin samankaltaisilta.

Median resurssit ovat rajalliset, eikä kaikesta halutusta voida aina kirjoittaa (Huovila 2005, 48). Jokaisen onnettomuuden yksityiskohtia ei millään ehditä toimituksissa penkomaan, siksi kattavat tiedotteet ja lisätiedot ovat tarpeen viranomaisten taholta tuotettuna. Toisaalta suuret toimialueet tekevät viestinnästä haastavaa riippumatta sen toteuttajasta. Myös alueen mediataloja ajatellen suuret levikkialueet ja konsernirakenteet muodostavat tilanteita, joissa toimittajalla ei välttämättä ole paikkatietoa alueelta tai tietoa siitä, kuka viranomaisista on oikea henkilö vastaamaan kysymyksiin. Jos selkeitä käytänteitä ei ole olemassa tai viranomaisen viestinnästä puuttuu oleellisia tietoja, toimituksellisen työn tekeminen vaikeutuu merkittävästi ja tämä voi vaikuttaa juttuvalintaan.

Pelastuslaitos tunnistaa omissa ohjeissaan alueelliset eroavaisuudet viestinnän toteutustavoissa (Pelastusopisto 2018, 15). Tarkastelualueella Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos on alueena kohtalaisen pieni, ja vaikka toiminta on paljolti sopimuspalokuntalaisten varassa, näyttää siltä, että viestintävastuussa olevat viranhaltijat ovat hoitaneet tehtävänsä pääosin hyvin. Isoimmaksi haasteeksi kyselyn vastausten perusteella nousi tuotetun viestinnän laatu: ajoitus, paikkatiedot ja lisätietojen saaminen koettiin ongelmalliseksi, mutta toisaalta pelastuslaitos sai kiitosta ripeistä otteista sosiaalisen median, esimerkiksi Twitter-viestinnän käytöstä.

Sosiaalisen median käyttö on vahvasti tätä aikaa, sulkematta kuitenkaan pois muita kanavia. Ajan hermolla oleminen vaatii myös viranomaisten viestinnän kehittäjiltä ja toteuttajilta jatkuvaa koulutautumista. Ilman tilanteen aktiivista tarkastelua ei ole mahdollista pysyä mukana alati kehittyvän viestinnän viidakossa. Tämän tutkielman laadittuani olen vakuuttunut siitä, että mitä suurempi on organisaation toimialue, sitä enemmän tarvitaan viestinnän koordinoitua ja koulutusta, jotta tiedonkulku voisi toteutua ja säilyä tasapuolisena myös tulevaisuudessa.

8 POHDINTA

Kokonaisuudessaan tehty tutkimus on onnistunut ja täytti tavoitteensa. Kysely tutkimusmenetelmänä oli toimiva ja otos onnistunut. Webropol -kyselytyökalun käyttö oli minulle uusi ja hyödyllinen kokemus. Erityistä huomiota opin kiinnittämään kyselyä tehdessäni kysymysmuotoilun ja vaihtoehtojen merkitykseen. Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistäminen oli toimiva ratkaisu, sillä etenkin kyselyn avoimet vastauskentät antoivat kattavia kuvauksia toimittajien omista kokemuksista. Toteutin tutkielmani täysin omasta mielenkiinnostani ilman ulkopuolista tilaajaa. Aihe oli hyvin mukaansatempaava ja kiinnostava, ja sitä voisi helposti myös laajentaa. Muita lähestymistapoja aiheeseen voisivat olla onnettomuustilanteiden viestinnän toimivuuden tutkiminen viestintää toteuttavien viranomaisten näkökulmasta sekä tutkimuksen alueellinen laajentaminen ja vertailu eri alueiden välillä.

Kyselyn toteutettuani löysin Ruokamon tutkimuksen ja huomasin hänen esittäneen jo vuonna 2010 ajatuksen poliisin ja median sidosryhmäsuhteiden tutkimisesta määrällisen kyselyn avulla. Nyt toteuttamani tutkimus keskittyi viranomaisiin laajemmin, mutta vain median näkökulmaan ja lähinnä onnettomuustilanteiden tiedonkulkuun. Esimerkiksi rikosuutisointi oli tietoisesti rajattu tutkielmani ulkopuolelle, mutta silti tehdyt havainnot olivat yhtäläisiä. Yksi laajentamisvaihtoehto olisikin tarkastella viranomaisviestintää alueella vielä laajempaan kokonaisuutena. Mielestäni mielenkiintoista on se, että aikaa Ruokamon tutkimuksen havainnoista on kulunut jo 11 vuotta, mutta silti poliisin viestinnän tilanne Suomessa ei vaikuta olevan merkittävästi kuvailtua erilainen.

Herätteleviä olivat etenkin omassa tutkimuksessani esiin nousseet muutaman toimittajan kommentit poliisin kanssa käydyistä kehittämiskeskustelusta, jotka eivät ole muuttaneet tilannetta mihinkään suuntaan. Tilanne vaatisi eittämättä välitöntä reagointia poliisissa viestinnän kehittämiseksi alueella. Käytännöt ovat pinttyneitä eivätkä välttämättä muutu organisaatorakenteiden mukana. Työskentelytapojen kehittäminen voisi osaltaan helpottaa myös viranomaisten viestintää ja omaa työaika, esimerkiksi tarkentavien puheluiden jäädessä vähemmälle. Nopeamman tiedonkulun myötä myös vierailu onnettomuuspaikoilla voisi entisestään vähentyä. Tulevaisuudessa toivoisin viranomaisten viestinnän kehittyvän sekä viranomaisten ja median yhteistyön laajenevan muuhunkin kuin pakollisiin tiedotustilanteisiin. Tämä voisi osaltaan lisätä molemminpuolista ymmärrystä toistensa työskentelykulttuureista ja auttaa parantamaan kyselyssä tunnistettua negatiivisten asenteiden ilmapiiriä.

LÄHTEET

Blom, Johannes 2018. Paloturistit hankaloittavat sammutusta. Hämeen sanomat 2.8.2018. Hakupäivä 22.2.2021. <https://www.hameensanomat.fi/kanta-hame/paloturistit-hankaloittavat-sammutusta-2-202740/>.

Hallintolaki 434/2003. Hakupäivä 20.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Holopainen, Heini 2021. Rekka suistui ojaan Kannuksessa – Yksi henkilö kuoli onnettomuudessa. Yle Kokkola 26.2.2021. Hakupäivä 16.4.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11812518>.

Huhtala, Hannele & Hakala, Salli 2007. Kriisi ja viestintä. Helsinki: Gaudeamus.

Huovila, Tapani 2005. Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Helsinki: WSOY.

Juholin, Elisa 2017. Communicare! Viestinnän tekijän käsikirja. Helsinki: (infor).

Julkisen sanan neuvosto 2014. Journalistin ohjeet. Hakupäivä 19.2.2021. https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/.

Julkisen sanan neuvosto 2018. Vastuullista journalismia -kampanja. Hakupäivä 20.2.2021. <https://vastuullistajournalismia.fi/julkisen-sanan-neuvosto/>.

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos 2021a. Hakupäivä 17.2.2021. https://kokkola.navigo.fi/aluepelastuslaitos/pelastuslaitos/fi_FI/pelastuslaitos/.

Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos 2021b. Paloasemat. Hakupäivä 17.2.2021. https://kokkola.navigo.fi/aluepelastuslaitos/pelastuslaitos/paloasemat/fi_FI/paloasemat/.

KPK Yhtiöt 2021. Mediaopas 2021. Hakupäivä 20.2.2021. <https://www.kpk.fi/mainosta/174858>.

Kunelius, Risto 2003. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621. Hakupäivä 20.2.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621#L5P20>.

Lehtonen, Pauliina 2014. Oman vapautensa rakentajat – Journalistin vapaus nuorten toimittajien työelämäkokemuksissa. Teoksessa Journalistin vapaus (toim. Luostarinen, Heikki & Raittila, Pentti), 97–117. Tampere: Vastapaino.

Mattila, Anne 2021a. Palohälytykset Kokkolaan ja Kaustiselle lähes samanaikaisesti. Keskipohjanmaa 11.3.2021. Hakupäivä 10.4.2021. <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/612360>.

Mattila, Anne 2021b. Yksi henkilö kuoli rekan ulosajossa Käiviällä. Keskipohjanmaa 26.2.2021. Hakupäivä 16.4.2021. <https://www.keskipohjanmaa.fi/uutinen/611661>.

Mäki-Petäjä, Joni 2020. Joni Mäki-Petäjän pääkirjoitus: Kun poliisi ei tiedota Lestijokilaaksosta. Lestijoki 22.10.2020. Hakupäivä 15.2.2021. <https://www.lestijoki.fi/uutinen/603667>.

Niemistö, Elina 2015. Onnettomuus uutisen lukija haluaa todeta olevansa itse turvassa. Yle 11.2.2015. Hakupäivä 15.2.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-7798003>.

Oikeusministeriö 2021. Perustuslaki. Hakupäivä 20.2.2021. <https://oikeusministerio.fi/perustuslaki>.

Pelastustoimi 2021. Mediapalvelut. Hakupäivä 18.2.2021. <https://pelastustoimi.fi/medialle>.

Pelastusopisto 2018. Pelastuslaitosten viestintäopas 2.0. Hakupäivä 18.2.2021. <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Pelastuslaitosten-viestintaepas-2.0-Koulu-maali-alustalla-julkaistun-verkkomateriaalin-tekstit-PDF-muodossa.pdf>.

Perustuslaki 731/1999. Hakupäivä 20.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L1P2>.

Pohjanmaan poliisilaitos 2021. Hakupäivä 17.2.2021. <https://poliisi.fi/pohjanmaan-poliisilaitos>.

Poliisihallitus. Poliisin sisäisen ja ulkoisen viestinnän käsikirja. Esite. (Julkaisuaika ei tiedossa, ei julkaisupaikkaa.)

Ruokamo, Katja 2010. Yhteisöviestinnän pro gradu –tutkielma. Hakupäivä 10.4.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201006031991>.

Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa 2012. Mediatyhteiskunta. Tampere: Vastapaino.

Summa, Pirkko-Liisa. 2009. Oi niitä aikoja – eli kuinka toimittajan työ on muuttunut. Teoksessa Nuoren toimittajan eloonjäämispas (toim. Lintula, Anni & Valkama, Meri), 221–223. Helsinki: Ajatust Kirjat.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, Raine 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin (toim. Aaltola, Juhana & Valli, Raine), 84–108. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valtioneuvoston kanslia 2016. Avoimesti, rohkeasti ja yhdessä – Valtionhallinnon viestintäsuositus. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 14/2016. Hakupäivä 11.4.2021. <https://vnk.fi/documents/10616/3541383/Valtionhallinnon-viestintasuositus-2016.pdf>.

Vastamäki, Jaana 2015. Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin (toim. Aaltola, Juhana & Valli, Raine), 121–132. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kysely viranomaisviestinnän toimivuudesta onnettomuustilanteissa Keski-Pohjanmaalla

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Tämä kysely on toteutettu osana Oulun ammattikorkeakoulun medianomin opintojen tutkielmaa. Tutkielman tavoitteena on kartoittaa käyttäjälähtöisesti median tyytyväisyyttä poliisin ja pelastuslaitoksen tuottaman viranomaisviestinnän tämänhetkiseen tasoon Keski-Pohjanmaalla.

Huomioithan, että kyselyn tutkimusalue rajautuu Keski-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Kyselyssä arvioitavan viestinnän toteuttajia ovat Pohjanmaan Poliisilaitos sekä Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos.

Kyselyn vastaaminen kestää noin 4 minuuttia. Vastauksia käsitellään anonyymisti. Kyselyn tietosuojainfoon voit tutustua tarkemmin täällä: [Tietosuojainfo](#)

1. Toimitus, jossa työskentelen *

2. Työtehtäväni *

3. Teen työssäni onnettomuustilanteisiin liittyviä uutisia *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En lainkaan

4. Uutisoin onnettomuudesta viimeksi *

- Lähipäivinä
- Tällä viikolla
- Viime viikolla
- Viime kuussa
- Viime vuonna

5. Oletko kokenut haasteita viranomaisten viestinnässä liittyen onnettomuustilanteiden tiedonkulkuun? *

- Kyllä
- En

6. Millaisia haasteita olet kohdannut Poliisin viestinnässä? *

- Ajoitus
- Viestinnän laatu (esim. tiedotteen epäselvyys, puutteelliset tiedot)
- Lisätietojen saaminen
- Tavoitettavuus
- Jatkotiedotteen puuttuminen
- Muu, mikä?
- En ole kohdannut haasteita

7. Millaisia haasteita olet kohdannut Pelastuslaitoksen viestinnässä? *

- Ajoitus
- Viestinnän laatu (esim. tiedotteen epäselvyys, puutteelliset tiedot)
- Lisätietojen saaminen
- Tavoitettavuus
- Jatkotiedotteen puuttuminen
- Muu, mikä?
- En ole kohdannut haasteita

8. Mitkä viranomaisviestinnän haasteista ovat mielestäsi keskeisimmät ongelmat toimittajan työn kannalta? *

9. Miten kehittäisit tilannetta? *

10. Määrittele, millaisessa tilanteessa toimituksestasi jalkaudutaan onnettomuuspaikalle? *

Tietosuojainfo

16.04.2021

Kyselyn nimi	Kysely viranomaisviestinnän toimivuudesta onnettomuustilanteissa Keski-Pohjanmaalla
Kyselyn voimassaoloaika	08.03.2021 - 22.03.2021
Rekisterinpitäjä	Oulun Ammattikorkeakoulu Oy Y-tunnus 2509747-8 PL 222, 90101 OULU http://www.oamk.fi
Kyselyn vastuhenkilöiden yhteystiedot	Helena Koivusalo, m7kohe01@students.oamk.fi.
Oamkin tietosuojavastaava	Ulla Virranniemi , tietosuoja@oamk.fi
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus	Tutkimus/selvitys
Automaattinen päätöksenteko tai profilointi	Ei käytössä.
Kyselyssä kerättävät henkilötiedot	Työtehtävä, työpaikka, sähköpostiosoite.
Tietolähteet	Toimitusten verkkosivut. Kyselyyn vastaajat.

Henkilötietojen käsittelijät ja tarkastelijat Tutkimuksen tekijä Helena Koivusalo käsittelee kerättäviä tietoja tutkimusaineistona. Ohjaavat opettajat Satu Koho ja Paulina Melakari-Mustonen tarkastelevat tietoja yhteistyössä opiskelijan kanssa niiltä osin, kun se tutkielman ohjauksen kannalta on välttämätöntä.

Henkilötietojen siirrot muihin palveluihin Tietoja ei luovuteta muihin palveluihin.

Tietojen säilytysaika Tiedot säilytetään tutkielman valmistumiseen saakka.

Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle Rekisterinpitäjä ei luovuta tietoja EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Rekisteröidyn oikeudet

- Oikeus saada pääsy henkilötietoihin
- Oikeus tietojen oikaisemiseen
- Oikeus tietojen poistamiseen
- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen
- Vastustamisoikeus
- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Viimeksi muokattu: 05.03.2021